

Normativní instrukce č. 17/2012

Příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný na pořízení motorového vozidla dle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Datum platnosti:	14. ledna 2013
Datum účinnosti:	16. ledna 2013
Určeno pro:	Úřad práce ČR, Odbor nepojistných dávkových systémů Odbor odvolání a správních činností nepojistných dávek MPSV
Vypracoval:	Odbor 23
Počet stran:	8
Č. j.:	2012/40991 – 23

V souladu s § 9 odst. 2 zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon), je osobám s těžkým tělesným postižením a osobám s těžkou nebo hlubokou mentální retardací přiznáván příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný na pořízení motorového vozidla.

Nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný na pořízení motorového vozidla má osoba:

- s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí anebo těžkou nebo hlubokou mentální retardací; a to za podmínky, že její zdravotní stav nevyklučuje přiznání tohoto příspěvku (viz část I, bod 4 přílohy k zákonu),
- starší 3 let,
- které motorové vozidlo umožní sebeobsluhu nebo ho potřebuje k realizaci pracovního uplatnění nebo přípravě na budoucí povolání, získávání informací anebo ke styku s okolím (viz § 9 odst. 5 písm. b) zákona); rovněž v případě této pomůcky přihlíží krajská pobočka Úřadu práce České republiky (dále jen „krajská pobočka“) i k dalším pomůckám, zdravotnickým prostředkům, úpravám a předmětům, které osoba využívá,
- která může motorové vozidlo využívat (§ 9 odst. 5 písm. c) zákona, odst. 6) zákona – je schopna řídit nebo být převážena motorovým vozidlem),
- která je uvedena v § 3 zákona.

Okresní správy sociálního zabezpečení posuzují dle § 8 odst. 1 písm. e) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, schopnost zvládat základní životní potřeby v oblasti mobility nebo orientace pro účely příspěvku na mobilitu a pro účely řízení o přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením a zda jde pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku o osobu s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí nebo s těžkým sluchovým postižením nebo s těžkým zrakovým postižením anebo s těžkou nebo hlubokou mentální retardací a zdravotní stav nevylučující poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku.

Za účelem přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku poskytovaného na pořízení motorového vozidla hodnotí okresní správa sociálního zabezpečení při zjišťovacích prohlídkách, zda jde o osobu s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí anebo těžkou nebo hlubokou mentální retardací a její zdravotní stav současně nevylučuje poskytnutí tohoto příspěvku.

Příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný na pořízení motorového vozidla uvedený v příloze č. 1, část IV písm. a) vyhlášky č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, je poskytován osobám se zdravotním postižením uvedeným v části I, bodě 4 přílohy k zákonu.

1) Jde o následující těžké vady nosného nebo pohybového ústrojí:

- zdravotní postižení uvedená v bodě 1 písm. a), b), d), až i), přílohy k zákonu,
- a) anatomickou ztrátu obou dolních končetin v bércích a výše,
- b) funkční ztrátu obou dolních končetin na podkladě úplné obrny (plegie) nebo těžkého ochrnutí,
- d) funkční ztrátu jedné horní a jedné dolní končetiny na podkladě úplné obrny (plegie) nebo těžkého ochrnutí,
- e) ankylózu obou kyčelních kloubů nebo obou kolenních kloubů nebo podstatné omezení hybnosti obou kyčelních nebo kolenních kloubů pro těžké kontraktury v okolí,
- f) ztuhnutí všech úseků páteře s těžkým omezením pohyblivosti alespoň dvou nosných kloubů dolních končetin,
- g) těžké funkční poruchy pohyblivosti na základě postižení tří a více funkčních celků pohybového ústrojí s případnou odkázaností na vozík pro invalidy; funkčním celkem se přitom rozumí trup, pánev, končetina,
- h) disproporční poruchy růstu provázené deformitami končetin a hrudníku, pokud tělesná výška postiženého po ukončení růstu nepřesahuje 120 cm,
- i) anatomickou ztrátu dolní končetiny ve stehně s krátkým pahýlem bez možnosti oprotézování nebo exatrikulace v kyčelním kloubu.

2) Osoby s těžkou nebo hlubokou mentální retardací a se stavy na rozhraní těžké mentální retardace.

Zdravotní stavy vylučující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku poskytovaného na pořízení motorového vozidla jsou uvedeny v části II, písm. a) přílohy k zákonu.

Jde o duševní poruchy, poruchy chování a poruchy intelektu se závažnou poruchou, s narušením rozpoznávacích a ovládacích schopností, stavy závislosti na návykové látce nebo návykových látkách, způsobují-li nemožnost užívání pomůcky.

Osobám s takto stanovenou kontraindikací se příspěvek nepřiznává, a to i v případě, že jejich zdravotní stav odpovídá některému ze zdravotních postižení uvedených v bodě 1 písm. a), b), d), až i), nebo jde o těžkou nebo hlubokou mentální retardaci a stavy na rozhraní těžké mentální retardace.

Při posouzení zdravotního stavu vychází okresní správa sociálního zabezpečení zejména z nálezů ošetřujícího lékaře, popřípadě výsledků funkčních vyšetření a výsledků vlastního vyšetření lékaře, který plní úkoly okresní správy sociálního zabezpečení. Při posouzení zdravotního stavu může posudkový lékař vycházet také z podkladů vypracovaných lékařem určeným Českou správou sociálního zabezpečení.

Poskytnutí dalšího příspěvku na zvláštní pomůcku (§ 9 odst. 11)

Příspěvek na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) se opětovně poskytne nejdříve po uplynutí 120 kalendářních měsíců po sobě jdoucích, počínaje od kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém nabylo právní moci předchozí rozhodnutí o tomto příspěvku. Toto pravidlo neplatí, jestliže osoba tento příspěvek nebo jeho poměrnou část vrátila, popřípadě jí jeho vrácení bylo prominuto.

Příklad

Panu X byl přiznán příspěvek na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) ve výši 160 000 Kč. Rozhodnutí o přiznání příspěvku nabylo právní moci dne 6. 3. 2012.

Lhůta 120 kalendářních měsíců se začíná počítat od dubna 2012, následující příspěvek na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) je tak při splnění podmínek možné přiznat v dubnu 2022.

Pokud nastane některá ze situací uvedených v § 12 zákona, dojde tím k porušení podmínek zákona a vzniká povinnost vrátit dávkou nebo její poměrnou část. Po splacení přeplatku může žadatel uplatnit novou žádost o příspěvek na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) a lhůta 120 kalendářních měsíců neplatí. Splnění této povinnosti se rovná „uplynutí lhůty“.

Osobám, kterým byl podle § 35 vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, ve znění do 31. prosince 2011 (dále jen „vyhláška“), poskytnut příspěvek na zakoupení motorového vozidla a u nichž běh lhůty podle § 35 odst. 4 vyhlášky stanovené pro opětovné poskytnutí tohoto příspěvku neskončil před 1. lednem 2012, se příspěvek na zvláštní pomůcku určený na pořízení motorového vozidla poskytne

při splnění podmínek stanovených v § 9 zákona poprvé po uplynutí lhůty uvedené v § 35 odst. 4 vyhlášky.

Znamená to, že osobám, kterým pětiletá lhůta pro opětovné poskytnutí dávky vyplývající z předchozích právních předpisů (příspěvek na zakoupení motorového vozidla) uplyne po 1. 1. 2012, se příspěvek při splnění podmínek daných zákonem pro poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) poskytne po uplynutí této pětileté lhůty.

Lhůta 120 kalendářních měsíců po sobě jdoucích (§ 9 odst. 11 zákona) se vztahuje výhradně k opětovnému poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo), tedy k dávkám přiznaným po 1. 1. 2012.

Příklad

Panu X byl dne 5. 6. 2007 přiznán a vyplacen příspěvek na zakoupení motorového vozidla dle § 35 vyhlášky.

Lhůta 5 let, po kterou se žadatel zavázal, že bude plnit podmínky uvedené v § 35 odst. 7 vyhlášky, dne 5. 6. 2012 uplynula. Příspěvek na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) se přizná „kdykoli“ po tomto datu, jsou-li splněny podmínky nároku.

K tomuto postupu byla vydána **Informace č. 6/2012** Změna zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů (§ 38 odst. 12)

Výše příspěvku na zvláštní pomůcku - motorové vozidlo (§ 10 odst. 5)

Způsob stanovení výše příspěvku na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) je upraven odlišně od jiných pomůcek, a to v § 10 odst. 5 zákona. Znamená to, že pravidlo desetiprocentní spoluúčasti na ceně pomůcky v případě motorového vozidla neplatí.

Výše příspěvku na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) se stanoví s přihlédnutím k:

- četnosti a důvodu dopravy
- k příjmu osoby a příjmu osob s ní společně posuzovaných podle zákona o životním a existenčním minimu¹
- k celkovým sociálním a majetkovým poměrům².

Posloupenost uvedených kritérií (četnost a důvod dopravy, příjem, sociální a majetkové poměry) dovozuje jejich význam pro stanovení výše dávky. V případě dítěte musí vzít v potaz krajská pobočka taktéž § 4 zákona.

¹ Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

² Dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“.

Četnost a důvod dopravy hodnotí krajská pobočka dle následující posloupnosti (nejdůležitější důvody, které budou mít pozitivní vliv na výši dávky, jsou uvedeny odshora):

1. Doprava do zaměstnání, školy, předškolního zařízení, zařízení sociálních služeb apod. v zásadě „každodenního“ charakteru.
2. Doprava do zaměstnání, školy, předškolního zařízení, zařízení sociálních služeb apod., která nemá charakter každodenní, ale jde např. o dopravu do týdenního stacionáře apod.
3. Obstarávání nákupů a dalších osobních záležitostí, návštěvy lékaře vyplývající z dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu (nikoli v důsledku běžné nemoci) apod. alespoň 1 x týdně.
4. Doprava uvedená v bodě 3 realizovaná v menší intenzitě a doprava související s volnočasovými aktivitami (výlety, návštěvy příbuzných apod.).

Příjem se hodnotí dle zákona o životním a existenčním minimu.

Obecným pravidlem je, že se zvyšujícím se příjmem „klesá výše dávky“. Nicméně na otázku příjmu je třeba pohlížet poněkud komplexněji. Krajská pobočka nemůže přijmout automatické pravidlo, že čím nižší příjem, tím vyšší dávka, a to zejména tam, kde je výše příjmu natolik malá, že reálně neumožní efektivní využívání motorového vozidla či je v logickém rozporu s uváděnou četností dopravy.

Celkové sociální a majetkové poměry se hodnotí dle § 15 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Při hodnocení celkových sociálních a majetkových poměrů se krajská pobočka zaměří zejména na další vlastněná a užívaná motorová vozidla. V dané souvislosti může krajská pobočka také brát v potaz, kdo motorové vozidlo, na které je žádán příspěvek, řídí a kdo ho bude (k jakým účelům a četnosti) dále využívat. Stejně tak může krajská pobočka vzít v potaz cenu vozidla, které má být zakoupeno, a možnost danou § 85 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (možnost vrácení daně z přidané hodnoty osobám se zdravotním postižením).

Odkaz na § 15 zákona o pomoci v hmotné nouzi neznamena, že by osoba byla „nucena“ prodávat majetek apod. Provázanosti obou zákonů je pouze vodítkem pro posouzení, jaké jsou celkové sociální a majetkové poměry konkrétní osoby.

Maximální výše příspěvku na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) činí 200 000 Kč. Přiznání dávky v této částce by mělo být spíše výjimkou; dávka v maximální výši by měla být přiznána pouze v odůvodněných případech. Vždy by mělo jít pouze o osobu, u které je četnost a důvod dopravy na úrovni dopravy do zaměstnání, školy, předškolního zařízení, zařízení sociálních služeb apod. v zásadě „každodenního“ charakteru.

Stanovení výše příspěvku je nezbytné posuzovat vždy individuálně s ohledem na konkrétní situaci žadatele a na dobu, po kterou je příspěvek poskytován

Součet vyplacených příspěvků na zvláštní pomůcku (§ 10 odst. 6)

Součet vyplacených příspěvků na zvláštní pomůcku nesmí v 60 kalendářních měsících po sobě jdoucích přesáhnout částku 800 000 Kč, nebo 850 000 Kč, jestliže byl v této době poskytnut příspěvek na zvláštní pomůcku na pořízení schodišťové plošiny. Od vyplacených částek se při určování součtu odečítají částky, které osoba v tomto období vrátila nebo jejichž vrácení bylo prominuto.

Povinnost vrátit příspěvek na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) (§ 12)

Osoba, které byl vyplacen příspěvek na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo), je povinna tento příspěvek nebo jeho poměrnou část vrátit, jestliže:

- Nepoužila tento příspěvek do 3 měsíců ode dne jeho vyplacení nebo ve lhůtě stanovené krajskou pobočkou na pořízení zvláštní pomůcky (motorového vozidla).
- Nepoužila vyplacený příspěvek v plné výši do 3 měsíců ode dne jeho vyplacení nebo ve lhůtě stanovené krajskou pobočkou.

U příspěvku na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) se doporučuje stanovit v individuálních případech lhůtu delší než 3 měsíce ode dne vyplacení příspěvku, zejména s ohledem na možnosti dodání motorového vozidla a jeho případné další speciální úpravy. Optimální je lhůta na úrovni cca 6 měsíců.

- V období před uplynutím 120 kalendářních měsíců po sobě jdoucích ode dne vyplacení příspěvku poskytnutého na pořízení motorového vozidla pozbyla vlastnické právo k motorovému vozidlu.
- V období před uplynutím 120 kalendářních měsíců po sobě jdoucích ode dne vyplacení příspěvku poskytnutého na pořízení motorového vozidla přestala zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) užívat.
- Přestala se opakovaně dopravovat nebo přestala být schopna převozu motorovým vozidlem, byl-li vyplacen příspěvek na pořízení motorového vozidla.

Jde o případy, kdy motorové vozidlo bylo prodáno, darováno, kdy došlo k odcizení vozidla, není pojízdné (není schopné provozu na pozemních komunikacích) apod. Nejde o situace, kdy motorové vozidlo není užíváno, protože osoba přestala být schopna se vozidlem dopravovat z důvodu změny zdravotního stavu – viz § 12 odst. 2 zákona.

- Použila příspěvek v rozporu s rozhodnutím o jeho přiznání, nebo
- se prokáže, že osoba, uvedla v žádosti o příspěvek nepravdivé nebo zkreslené údaje.

Pokud osoba nepoužije příspěvek do 3 měsíců ode dne jeho vyplacení nebo ve lhůtě stanovené krajskou pobočkou na pořízení zvláštní pomůcky, nebo použije příspěvek

v rozporu s rozhodnutím o jeho přiznání, nebo se prokáže, že v žádosti uvedla nepravdivé údaje je povinna vrátit celý příspěvek. V ostatních případech vzniká povinnost vrácení poměrné části vyplaceného příspěvku.

Částka, kterou je občan povinen vrátit, se určí podle následujícího vzorce:

$$\check{C}V = CVP \times ZPD/CPD$$

$\check{C}V$ = částka příspěvku, kterou je občan povinen vrátit

CVP = celková výše poskytnutého příspěvku

ZPD = počet dnů, které zbývají do konce desetiletého období ode dne, kdy bude příspěvek vrácen

CPD = celkový počet dnů v desetiletém období.

Situace, ve kterých povinnost vrátit poměrnou část příspěvku na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) nevzniká (§ 12 odst. 2 a 3 zákona)

Osoba, které byl vyplacen příspěvek na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo), není povinna vyplacený příspěvek na zvláštní pomůcku nebo jeho poměrnou část vrátit, jestliže:

- v období před uplynutím 120 kalendářních měsíců po sobě jdoucích ode dne vyplacení příspěvku poskytnutého na pořízení motorového vozidla se z důvodu změny zdravotního stavu přestala opakovaně dopravovat nebo pozbyla schopnost být převážena motorovým vozidlem,
- osoba zemřela.

Povinnost vrátit poměrnou část příspěvku nevzniká také, jestliže tato částka nepřesahuje 100 Kč.

Krajská pobočka může z důvodů hodných zvláštního zřetele rozhodnout o prominutí povinnosti vrátit příspěvek na zvláštní pomůcku nebo jeho poměrnou část podle § 12 odst. 4 zákona. Případy je nezbytné posuzovat vždy individuálně!

Příspěvek na zvláštní pomůcku se dle § 19 odst. 2 zákona vyplatí do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž rozhodnutí o jeho přiznání nabylo právní moci. Dávka se považuje za vyplacenou dnem odepsání příslušné částky z účtu Úřadu práce České republiky.

Správní řízení

- Řízení o příspěvku na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) se zahajuje na základě písemné žádosti podané na tiskopisu předepsaném ministerstvem (§ 22 odst. 1 zákona).
- Správní orgán požádá o posouzení zdravotního stavu k datu podání žádosti (pokud bylo vozidlo zakoupeno před podáním žádosti, žádá o posouzení zdravotního stavu ke dni koupě). Příspěvek na zvláštní pomůcku lze poskytnout na pomůcku, která byla zakoupena v průběhu 12 měsíců před podáním žádosti (§ 14 odst. 3 zákona).

- Současně se žádostí o posouzení zdravotního stavu se správní řízení přeruší (§ 24 zákona).
- Po obdržení posudku zváží správní orgán, zda provést místní šetření.
- Žadatel doloží příjmy a celkové sociální a majetkové poměry sebe a s ním společně posuzovaných osob. Za společně posuzované osoby se považují osoby uvedené v § 4 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Příjmy a celkové sociální a majetkové poměry může žadatel doložit při podání žádosti, nebo kdykoliv v průběhu správního řízení.
- Před vydáním rozhodnutí musí být účastníku řízení dána možnost seznámit se s podklady k rozhodnutí (§ 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů).
- Vydání rozhodnutí.
- Po uplynutí lhůty tří měsíců, resp. lhůty stanovené krajskou pobočkou (§ 12 zákona), příjemce příspěvku doloží použití příspěvku. Dokladem o zakoupení motorového vozidla může být kupní, nebo jiná smlouva dokládající vznik vlastnického práva k věci. Vlastníkem zvláštní pomůcky musí být oprávněná osoba, tedy i nezaopatřené dítě.

V případech, kdy je rozhodnutí Krajské pobočky Úřadu práce o nepřiznání příspěvku na zvláštní pomůcku z důvodu nesplnění zdravotního stavu odvolacím správním orgánem zrušeno a vráceno k novému projednání, je nadbytečné, aby Krajská pobočka Úřadu práce opět vyžadovala posudek lékaře OSSZ, ale měla by již vycházet z rozhodnutí odvolacího orgánu, vypracovaného na podkladě posudku PK MPSV, který je součástí spisové dokumentace.

Ing. David Kafka
náměstek ministra pro sociální a rodinnou politiku